

КОНТРОЛЮВАННЯ ПІРИКУЛЯРІОЗУ РИСУ

Досліджено ефективність фунгіциду Амістар Тріо 255 ЕС, к.е. проти збудника пірикуляріозу на посівах рису. Встановлено норму та строки застосування фунгіциду для забезпечення високої ефективності.

рис, збудник пірикуляріозу, фунгіцид, ефективність

Великої шкоди посівам рису завдають грибні хвороби, що здатні зменшувати урожай та якість продукції, а також призводити до значних економічних втрат. Найпоширеніші захворювання уражують рослини рису впродовж періоду вегетації. Шкідливість інтенсивного розвитку цих хвороб полягає у передчасному відмиранні листя і глибокому порушенні фізіологічних процесів у середині рослини, внаслідок чого погіршується якість продукції та зменшується її кількість.

До найбільш небезпечних та поширених хвороб рису належить пірикуляріоз, збудником якого є недосконалий гриб — *Pyricularia oryzae* Broome et Savara синонім *Magnaporthe grisea*. На даний час патоген зареєстрований в 70-ти країнах світу, тобто зустрічається повсюди, де вирощують рис [1, 2, 3, 4, 5, 6].

Частка пірикуляріозу в комплексі всіх хвороб рису, що відмічені в умовах України, становить 70,9% (рис. 1).

Адаптивність збудника пірикуляріозу до різних агроекологічних

В.В. ДУДЧЕНКО,
кандидат сільськогосподарських наук

Т.В. ДУДЧЕНКО,
кандидат сільськогосподарських наук

М.І. РОГУЛЬЧИК,
молодший науковий співробітник
Інституту рису НААН України

та кліматичних умов досить висока. За сильного ураження листків рису у фазі кушіння посіви гинуть повністю, інтенсивне ураження волоті призводить до втрати 50—70% урожаю. За умови ураження лише колосових лусок втрати на сприйнятливих сортах становлять до 20%.

В комплексі заходів, що забезпечують захист посівів рису від пірикуляріозу, найбільш ефективним та екологічно безпечним є вирощування стійких сортів [9]. Проте висока пластичність збудника призводить до появи нових вірулентних рас, здатних уражувати раніше стійкі сорти: близько 10 генерацій за сезон та висока продуктивність (близько 6 тисяч конідій за добу) сприяють утворенню нових вірулентних рас, проти яких той чи інший сорт втрачає стійкість та стає сприйнятливим [3]. Агротехнічні заходи дещо знижують рівень шкідливості та підвищують стійкість рослин, але не забезпечують в повній мірі їх захист.

Для контролю розвитку та по-

ширення пірикуляріозу ефективними залишаються профілактичні та лікувальні хімічні засоби: протруювання насіння та обробка посівів фунгіцидами.

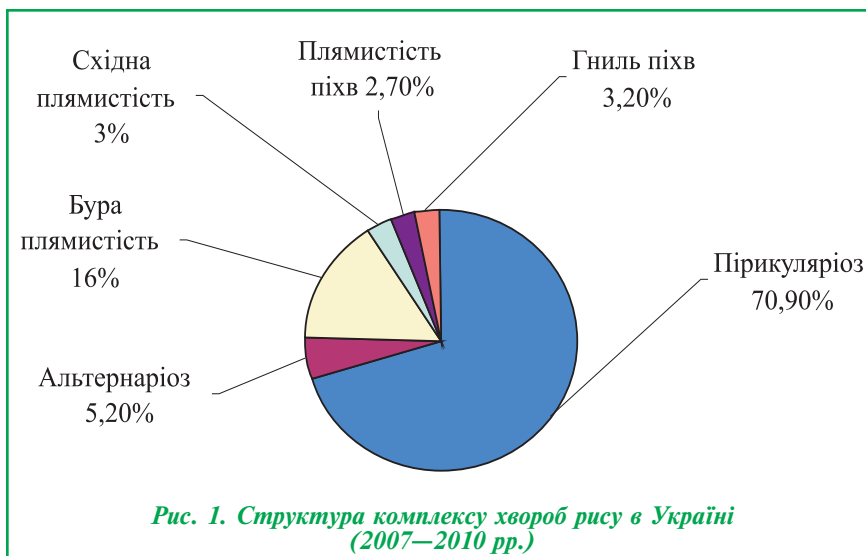
Система захисту рису передбачає застосування комплексу заходів, спрямованих як на запобігання розвитку та поширення, так і на знищення джерел патогена.

Агротехнічні заходи зменшують накопичення інфекції, але в повній мірі не вирішують проблеми.

Нині основним методом контролю пірикуляріозу на посівах рису є хімічний, ефективність якого залежить від вірно підбраного асортименту фунгіцидів, а також своєчасного та правильного їх застосування.

До хімічних заходів відносять протруювання насіння та обприскування посівів рису фунгіцидами. Асортимент фунгіцидів, які внесені до «Переліку пестицидів і агрохімікатів, дозволених до використання в Україні» невеликий: протруйники Максим 025 FS, т.к.с. та Вінцит 050 CS, к.с., а також фунгіциди Імпакт К та Тілт 250 ЕС, к.е. До того ж слід пам'ятати, що постійне і безконтрольне застосування одних і тих фунгіцидів спричиняє появу резистентних форм патогена, внаслідок чого ефективність хімічних засобів захисту знижується [7]. Це спонукає до пошуку нових ефективних фунгіцидів. З цією метою в Інституті рису дослідили ефективність фунгіциду Амістар Тріо 255 ЕС, к.е. (азоксистробін, 100 г/л + пропіконазол, 125 г/л + ципроконазол, 30 г/л) на посівах рису проти збудника пірикуляріозу.

Методика досліджень. Польові дослідження провели в Інституті рису НААН, що знаходиться в Скадовському районі Херсонської області. Вивчали ефективність фунгіциду Амістар Тріо 255 ЕС к.е. в нормах 1,0 л/га та 1,2 л/га у фазі кушіння, появи прапорцевого листка та цвітіння 75% на сприйнятливому до пірикуляріозу сорті Україна-96. Як еталонний варіант використовували фунгіцид Імпакт К. Ділянки обприскували ранцевим обприскувачем ЕРА-10 з витратою робочої рідини 200 л/га у фазу кушіння та

300 л/га — у фазу появи прапорцевого листка. Площа дослідної ділянки — 25 м², повторність — 4-разова, розміщення ділянок — планово-решотковане. Обліки та спостереження здійснювали за загальноприйнятими методиками [3, 4, 6, 8].

Результати досліджень. Застосування фунгіциду Амістар Тріо 255 ЕС, к.е. в нормі 1,0–1,2 л/га обмежувало розвиток пірикуляріозу до 8,8 та 2,8% при розвитку хвороби в контролі — 22,8%, а на еталонному варіанті — 10,2% (рис. 2).

Таким чином, застосування фунгіциду Амістар Тріо 255 ЕС, к.е. забезпечувало слабкий ступінь ураженості рослин рису пірикуляріозом впродовж всього періоду вегетації. Розвиток пірикуляріозу у варіанті з застосуванням фунгіциду в нормі 1,2 л/га був найнижчим. Технічна ефективність в даному варіанті — 87,7%, урожайність рису — 7,8 т/га (рис. 3).

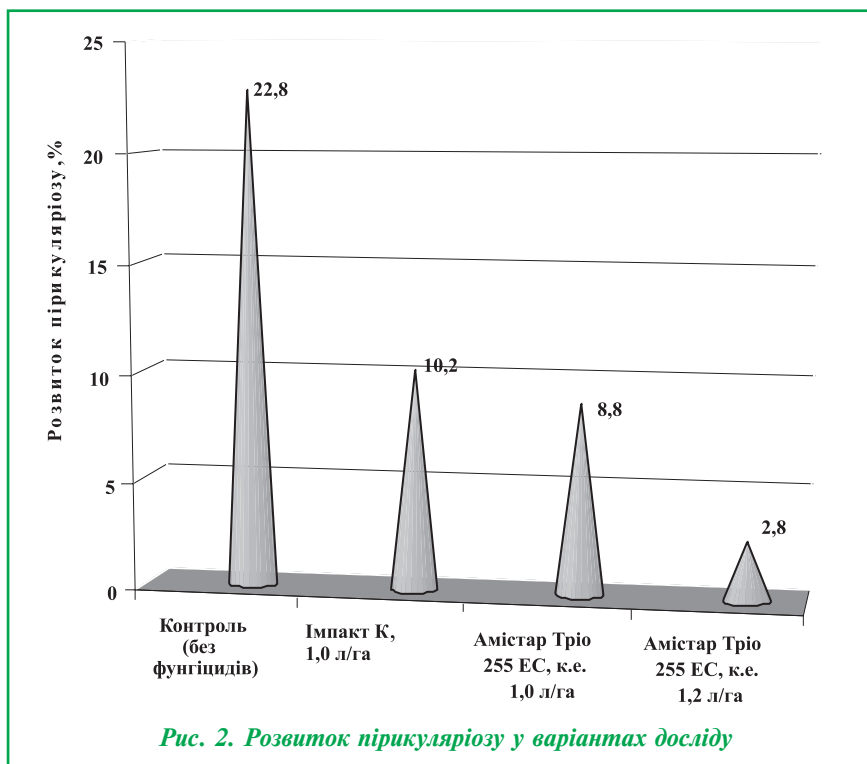

Рис. 2. Розвиток пірикуляріозу у варіантах досліду

ВИСНОВКИ

В результаті польових досліджень встановлено, що Амістар Тріо 255 ЕС, к.е. в нормі 1,2 л/га є високо-ефективним фунгіцидом для контролю розвитку пірикуляріозу на посівах рису. Регламент застосування: обприскування посівів рису у фазу кушіння (4–5 листків) — поява прапорцевого листка та у фазу цвітіння рису. Технічна ефективність становить 87,7%, кількість збереженого врожаю — 2,6 т/га.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алешин Е.П. Рис / Е.П. Алешин, Н.Е. Алешин. — Краснодар, 1997. — 503 с.
2. Технологія вирощування рису з врахуванням вимог охорони навколишнього середовища в господарствах України / В.В. Дудченко [та ін.] — Херсон: Наддніпряночка, 2008. — 72 с.
3. Методические указания по диагностике, учету и оценке вредоносности пирикулярриоза риса / Н.А. Тихонова, Г.А. Девяткина, А.И. Ключко [и др.] — М., 1988. — 40 с.

4. Подкин О.В. Методические указания по выявлению, учету и методам разработки мер борьбы с болезнями риса / О.В. Подкин. — Краснодар, 1981. — 19 с.
5. Рис на Украине / Под ред. И.С. Жовтонога [и др.] — К.: Урожай, 1971. — 180 с.
6. Діагностика та моніторинг хвороб рису: методичні рекомендації для студентів зі спеціальності «Захист рослин» / М.М. Кирик [та ін.] — К.: 2005. — 27 с.
7. Довідник із захисту рослин / Л.І. Бублик [та ін.]; за ред. М.П. Лісового. — К.: Урожай, 1999. — 744 с.
8. Трибель С.О. Методики випробування і застосування пестицидів / С.О. Трибель, Д.Д. Сігарьова, М.П. Секун [та ін.]; за ред. проф. С.О. Трибеля. — К.: Світ, 2001. — 448 с.
9. Трибель С.О. Стійким сортам — «Зелене світло» // Насінництво. — 2006. — №1. — С. 22–24.

В.В. Дудченко, Т.В. Дудченко, Н.І. Рогульчик

Контролирование пирикулярриоза риса

Исследовано ефективность фунгицида Амистар Трио 255 ЕС, к.е. против возбудителя пирикулярриоза на посевах риса. Определены норма и сроки использования фунгицида для достижения его высокой эффективности.

рис, возбудитель пирикулярриоза, фунгицид, ефективність

V.V. Dudchenko, T.V. Dudchenko, N.I. Rogulchik

Rice blast disease and its control

It is investigated efficiency of fungicide Amistar trio 255 EC k.e. against the blast disease on rice fields. The norm and terms of fungicide use for achievement of its high efficiency are determined.

rice, Pyricularia oryzae, fungicide, efficiency

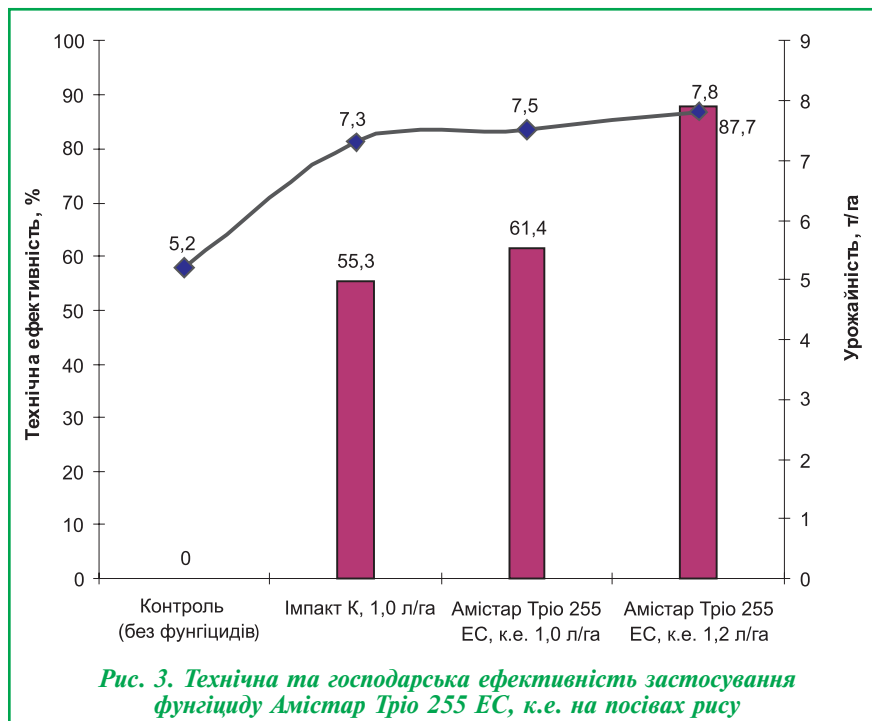

Рис. 3. Технічна та господарська ефективність застосування фунгіциду Амістар Тріо 255 ЕС, к.е. на посівах рису